

1. nodaļa

Es sēdēju uz lieveņa un diezgan neveiksmīgi atgaidājos no smagām domām, kas uzmācīgi mēģināja ielīst manā galvā. Bet es tās negribēju domāt, es vispār šodien vēlējos, lai mana galva būtu pilnīgi tukša, sirds mierīga un prāts lēnīgs. Pietiek man visādu uztraukumu un pārdzīvojumu. Es gribu būt klusa un aukstasinīga kā šī skaistā pavasara diena, kā pati daba. Es taču arī esmu tās nelielā daļiņa, tad kādēļ lai nespētu tā justies? Lai vieglāk būtu aizdzīt nelūgtās domas, nolēmu šajā pavasarīgajā ainavā sameklēt kaut ko dziļi harmonisku un stabilu. Pirmais, kas man iekrita acīs, bija mana kuce Džeina – ārkārtīgi mīļš un valdzinošs radījums. Viņa gulēja pagalmā pie lielā ceriņkrūma, ar nepārprotamu baudu izstiepusies tikko dīgt sākušajā zālē, un miegā tai viegli raustījās viena ķepa. Saule sildīja Džeinas palsos sānus, un vējš ļoti uzmanīgi, lai tikai, pasarg Dievs, nepamodinātu suņu meiteni, bužināja viņas kuplās bikses.

Un es kārtējo reizi nospriedu, ka Džeina ir visskaistākais suns, kāds man bijis, un ka tā bija veiksmīga diena, kad mēs viņu pavisam nejauši nopirkām Čiekurkalna tirgū. Toreiz gan mēs ar Juri beidzot bijām nolēmuši nopirkt viņam jaunu ziemas cepuri, jo vecā jau labu laiku izskatījās pēc mokās miruša, veca kaķa. Bet visi mūsu nodomi izjuka, kad vienas varenas tirgus sievas vecajā somā ieraudzījām Džeinas valdzinošo purniņu. Sunītis

bija tik pūkains kā angoras dzijas kamoliņš un viņa skatiens tik lūdzošs, ka pat mans vīrs neizturēja, noņēma no galvas savu veco cepuri, ielika tajā kucēnu un žēlsirdīgi ļāva man samaksāt smieklīgo naudas summu, ko prasīja par šo nenovērtējamo suni.

Visu ceļu līdz mājām mūsu ieguvums vaimanāja spalgā balsī un pašās beigās pieslapināja vīra veco, bet, kā viņš pats tūlīt atzīmēja, vēl ļoti noderīgo cepuri. Un tā nu Juris palika vispār bez cepures, bet mēs visi ieguvām mīļāko suni uz pasaules.

Džeina auga taisni tā, kā pasakās rakstīts – “ne dienām, bet stundām”, un nu jau pat Juris vairs necerēja, ka tas būs maziņš sunītis, ko vajadzības gadījumā itin viegli varēs pasist padusē. Izrādījās, ka viņa ir burvīgs jauktenis, kaut kas starp vilku un kaukāzieti. No mazā, pelēkā kamoliņa izauga pamatīgs suns ar gaišu jūras smilšu krāsas spalvu, kuplu, cēlu asti un neredzēti lielām ausīm.

Kad kārtējo reizi apjūsmoju mūsu suni un mēģināju vīru pārlicināt par Džeinas tuvo radniecību ar īstiem sugas suņiem, viņš vienmēr diezgan sarkastiski piezīmēja, ka īsti nezinot, kā tas ir ar tiem Džeinas smalkajiem radiem, bet vienu viņš zinot noteikti – ka ausis viņai esot no vecmāmiņas un tā noteikti bijusi ēzeļmāte. Tad mēs ar Justīni, mūsu meitu, tikai līdzjūtīgi samirkšķināmies, jo zinām, ka tēvs nevar aizmirst savu “vērtīgo” cepuri.

Jā, Dievs tiešām bijis varen dāsns pret Džeinu. Tādu harmonisku būtni Viņam bieži vis neizdodas radīt. Pat nelielā korpulence, kas jebkuru no mums padarītu smieklīgu, Džeinai piešķīra īsti sievišķīgu šarmu, bet kustības lieliski noapaļoja, padarot tās tikai plūstošākas. Džeina

tiešām skrēja ar izsmalcinātu grāciju, it sevišķi lielā vējā un it sevišķi, kad tas pūta no mugurpuses. Tad viņa atgādināja tādu kā milzīgu buru. Man sanāca smieklī no šīs domas, un es klusu iespurcos. To nu gan man nevajadzēja darīt, jo vienā mirklī atsprāga vaļā apjūsmotās personas labā acs. Vēl mirklis, tā pievērsās manai necilajai figūrai, un tad kā pēc komandas atvērās arī otra acs. Viss – es biju nofiksēta. Pati vainīga! Suns bez nožēlas pielēca kājās no savas pavasarīgās gulvietas un iedrās dziļāk ceriņkrūmā. Tajā pašā brīdī no turienes izšāvās četras ļoti pārbiedētas vistas un kliegdamas un gāzelēdamās metās uz tuvāko dārzu. Vistu klaigas vēl nebija rimušas, kad manā priekšā jau parādījās laimīgs un ar zemēm aplipis Džeinas purns, kas turēja zobos pamatīgu koka stumbeni. Es vēl paspēju nodomāt, ka tādus ieročus šeit varējuši pamest vienīgi ķeltu karapulki, kad tas ar visu spēku tika uzņemts uz mana kājas iekšā, savukārt pati kuce sastinga zemajā lēciena pozā. Kustējās tikai viņas acis – no manis uz pretīgo koka gabalu – un tad atkal uz mani. Nekas cits neatlika kā pārtraukt manus harmonijas meklējumus, celties un mest suņa nosviesto koku. Manī radās nepārvarama vēlēšanās aizmest to tik tālu, lai trāpītu kādam ķeltam pa galvu, nu, ja arī ne gluži ķeltam, tad vismaz Jurim, jo tas ir viņš, kurš pārliecinājis kuci, ka viņa dzimusi tikai un vienīgi tādām nolūkam, lai pienestu mums dažāda izmēra kociņus un aulekšotu tiem pakaļ, neskatoties ne uz kādiem šķēršļiem. Savukārt par mums Džeina domāja, ka mēs dzīvojam tikai tālab, lai viņai šos kociņus vienmēr un visur mētātu, ka nekas cits uz pasaules mūs neinteresē – vienīgi šie viņas dārgumi, un, ja mēs nesvaidīsimies vismaz divdesmit četras

stundas dienā, tad zaudēsim savu sportisko formu un dzīvesprieku. Patiesībā visa šī jezga ir tikai tāpēc, ka Juris vienu vienīgu dienu bija juties kā īsts suņu dresētājs un iemācījis Džeinai šo ārkārtīgi vērtīgo nodarbi.

Es, protams, to koku neaizmetu ne līdz ķeltiem, ne līdz Jurim, kurš jau no agra rīta bija aizbraucis uz pilsetu, bet iemetu sakņu dārzā, trāpot pārno zirņu stublāju čupā un gandrīz nogalinot tās pašas nelaimīgās četras vistas, kuras tikai nupat bija atguvušas normālu elpošanas ritmu. Vistu sašutums šoreiz sasniedza kulmināciju, bet Džeinas prieks kļuva vēl patiesāks. Šoreiz vistas izvēlējās maratona distanci un nozuda zilajās tālēs, savukārt Džeina triumfāli nometa savu vērtīgo nešļavu man priekšā un atkal sastinga iepriekšējā pozā.

– Nekā nebija, miļā sirds, vai tad tu neredzi, ka esmu sliktā omā un man prāts nenesas uz tavām spēlītēm?

Piecēlos, izstaiņos un uzsaucu nekustīgajam suņa ķermenim:

– Liec nost to koku, nāc, labāk aiziesim līdz kaimiņiem!

Džeina tūlīt bija gatava gājēja, protams, pirms viņa man sekoja, koks tika rūpīgi noslēpts vecajā vietā, mazliet apkasīts, drošs paliek drošs, ja nu pēkšņi man ienāk prātā vienai pašai mētāties ar to. Un mēs devāmies ceļā.

Gājiens veda pāri pagājušo vasaru atmatā aizlaistajam tīrumam un rādījās gana patīkams un nomierinošs. Šodien bija lieliska pavasara diena, silta un cerīga. Zeme smaržoja, zāle, pēkšņi sajutusi, ka ir īstais laiks, spraucās ārā no malu malām kā neprātīga, meistarīgi pārklājot visu, kas neglīts un slēpjams, ar zaļu, glāsmainu segu. Šur tur taciņas malā jau spīdēja bezdelīgactiņu

zilie ģīmīši, bet cīrulis, gluži kā apskurbis, kopā ar saviem treļļiem kūleņoja debesu zilumā. Un man no tā visa kļuva viegli, pazuda drūmās domas, acis atvērās plašas un sirds atmaiga. Kaimiņu sētā es ienācu jau krietni vien labākā omā. Tikai ātrumā nevarēju izdomāt nāciena iemeslu, bet tā nebija liela bēda, gan jau kaut kas ieskries prātā.

Šīs mājas ir daudz senākas par mūsējām, un tādi ir arī to iemītnieki. Patiesībā viņu jau nav daudz – divi cilvēki, – vīrs un sieva – Andrejs un Mare. Cik īsti viņi veci, es nezināju. Ja tā padomā, es par viņiem vispār zināju ļoti maz, nekad nesanāca izprašņāt, un nebija jau arī vajadzības to darīt. Galvenais, ka viņi abi te dzīvoja un es viņus biju paspējusi iemīlēt. Mari es iepazinu pirmo, pirms gadiem pieciem, kad, vēl būdama medicīnas studente, strādāju vasaras praksē šā rajona slimnīcā. Tajā vasarā Mari bija pamatīgi sabadījis viņas bullis. Tā pavisam nopietni. Tas pagāns bija salauzis viņai trīs ribas un izkustinājis labo plecu. Tad arī mēs satikāmies un tūlīt pat iepatikāmies viena otrai. Bet nākamajā vasarā, kad nopirkām šīs lauku mājas, kļuvām labi kaimiņi.

Tagad mēs abas ar kuci stāvējām klusajā pagalmā, acis saulē samiegušas, lūkodamās pēc kādas dzīvas radības. Pilnīgs miers, vējš bija uz mirkli pierimis, lai netraucētu šo klusuma ilūziju. Pat gaisa šodien likās par daudz, tas spiedās manā ķermenī pa visām porām un pildīja to ar labu vieglumu. Es pacēlu acis – debesu zilums reibināja, tās bija tik augstas un tīras kā jaundzimuša bērna sirdsapziņa. Es jutu, ka man gribas kliegt, nu tā, kā kliedz bērni, izkliegt sevi, savu smagumu. Vēlēšanās bija tik spēcīga, ka tikai ar pūlēm to apstādināju. Ko tad nodomās Mare

un Andrejs – stāv viņu pagalmā liels, pieaudzis cilvēks, nupat diplomēta ārste, un bļautās kā negudra. Sanāca vai smieklī pašai par sevi. Bet aiz kūts stūra jau pavīdēja Mares izspūrusī galva, un tad nāca arī viņa pati.

Mare pēc izskata ir visai neparasta persona, un cilvēkiem, kas viņu nepazīst, pirmais iespaids var būt diezgan šokējošs. Pati maziņa, nedaudz uzkumpušu muguru, tievām rokām, tievām kājām un garām, sirmām matu šķipsnām, kas aiz ausīm aizspraustas un mūžīgi savēlušās. Tikai acis ir skaistas, mīlas, pelēkas, nu taisni kā divi dziļas kamoli. Acis ir pašas par sevi, tās apliecina, ka ir darīšana ar godīgu un dzīvesgudru cilvēku. Pa visu šo laiku es tikai pāris reizi esmu redzējusi viņu tā smalkāk saģērbušos. Parasti viņa staigā pagaros nenosakāmas krāsas brunčos un ar lielu saspraužamo adatu pie kakla sastiprinātā darba uzsvārcī. Viņas gaišais lakatiņš ir allaž noslidējis pakausī un nekādi nespēj nosegt sirmo matu ērkuli.

Viņa bija mani pamanījusi un arī, smaidīdama ar visu savu bezzobaino muti, itin mudīgi nāca pa taciņu augšup. Džeina tūlīt paskrēja viņai kādu soli pretī un godbijīgi notupās takas vidū. Jā, suns viņu ļoti cienīja, šo dīvaino tantuku, kuru pat cilvēks ar minimālām fantāzijas spējām itin viegli varēja iedomāties vakara krēslā uz slotas slidam pār tumšajiem mežu galiem. Viņa patiešām izskatījās pēc raganas, tikai ļoti mīlas un labas. Suns to saprata vēl labāk par mani.

Marei padusē bezpalīdzīgi kūlājās tikko nokauts gailis, un no tā kakla uz taciņas vienādos attālumos krita sārti pilieni, it kā gribēdami iezīmēt ceļu atpakaļ pie gaiļa galvas, kas droši vien bija palikusi skaidienā aiz

kūts. Šis skats nebija sevišķi iedvesmojošs. Kaut arī mana profesija ir stipri saistīta ar sava veida asins izliešanu, jo es nodarbojos ar ķirurģiju, tomēr tādi skati man nemaz neliekas pievilcīgi. Toties Džeinas interese auga augumā – ar katru Mares soli un krītošo lāsi.

Kamēr abas vērojām nācēju, vītolos bija atmodies vējš un atnesa līdz jutīgajām suņa nāsīm saldo asins smaku. Džeina sarosījās un diezgan nepatīkamā tonī ieņurdējās. Es mierinoši satvēru viņas kaklasiksnu un pamāju nācējam sveicienu.

– Ā, dakteris atnācis! – Mare bija klāt un ar nevērīgu žestu nometa nokauto gaili svaigajā zālē tieši mums pie kājām. Samiegunies spilgtajā saulē, centās kaut cik sabāzīt sirmās šķipsnas zem lakatiņa, bet, protams, diezgan neveiksmīgi.

– Nu piesēdi, – viņa noteica un tūlīt arī pati atkrita uz zemā soliņa pie mājas sienas.

Es piedraudēju Džeinai ar pirkstu, jo redzēju, ka viņas interese par nelaimīgo putnu sāk pārsniegt visas pieklājības robežas, un arī atsēdos Marei blakus.

Brīdi klusējām, bet tas nebija neveikls klusums.

– Kur tad cienītais? – sarunu atsāka viņa.

– Aizbrauca uz banku, – bez īpašas degsmes atbildēju, – nu, par to aunu naudu.

– Ahā, tātad nolēmāt ņemt gan.

– Nujā, jāņem jau būs, citādi īsti nepavilksim to saimniecību, neko daudz es tai slimnīcā nenopelnīšu, – es piemetināju.

Mare ļoti uzmanīgi paskatījās uz mani, un man likās, ka viņai acīs deg smieklu uguniņas, tādēļ nedaudz sadugu.

“Smejies vien, vecā burve! Es jau nu nemaz neesmu nobijusies. Kas tad tas ir – piecdesmit auni, piecdesmit “blējoši”, sprogaini, kauslīgi radījumi,” es domāju, lūkojoties taisni viņas acīs.

Mare laikam uztvēra manu pretestību un tūlīt pat samierinoši paklapēja man pa plecu, strauji mainot sarunas virzienu.

– Gribēju jau pati, meit, pie tevis šodien noiet. Man tas vecais nedod mieru. Tāds galīgi švaks, ne vairs lāgā guļ, ne ēd, tikai pūš un klepo vien. Rau, pārno gailīti lai nokāvu. Jāizvāra viņam kāds stiprāks pastrebiens, kalst ārā acīm redzot, – Mare aprāvās, balss viņai aizlūza, un raupjās plaukstas sažņaudzās ciešā mezglā.

Bet es jau bez teikšanas visu biju sapratusi. Jau kādu laiku varēja manīt, ka ar Andreju īsti labi nav, slimība izskatījās nepārvarama. Liekas, pati Melnā Sieva nostājusies viņam cieši aiz muguras un pūš savu ledaino elpu tieši pakausī.

“Bet ko tad es tur varu darīt, mīļā Mare. Atradusi gan, kam lūgt palīdzību. Es taču vēl esmu tik “zaļa” un nepieredzējusi, tik tikko no skolas izsprukusi. Aiz muguras seši studiju gadi un divi gadi internatūrā. Anatomikums, kur pacienti ir pārāk klusi un ne par ko nežēlojas, laboratorijas un smalku klīniku nodaļas. Bet tas viss tikai tā – pa gabalu, tikai kā teātris, un es pati – skatītājs no malas. Tieši šobrīd, kad man rokās ir tā mazā zilā grāmatīņa, kurā rakstīts, ka vecākie kolēģi mani ir pieņēmuši savā kārtā, jūtos vēl dumjāka un bezpalīdzīgāka nekā trešajā kursā,” tā es domāju, bet Marei atbildēju pavisam ko citu:

– Nu ko, iesim un paskatīsimies, kas tad viņam kaiš!

Māja gan viņiem abiem ir krietni vien savu laiku nokalpojusi un tumša. Griesti, gadiem ejot, nomelnējuši, it sevišķi virtuvē. Ja paceļ acis uz augšu, rodas sajūta, ka esi ienācis bezgala augstā telpā, kas varbūt pat atveras uz tālajām nakts debesīm. Gala griestiem neredz, tikai šur tur pavīd pa kādam zirnekļu mākslas darbam, kas rāmi šūpojas gaisa plūsmās. Ķēķī pie lielās plīts, kas aizņem vai pusi no virtuves, klona grīdā ir paliela iedobe. Tajā Mare vienmēr ielej pienu saviem kaķiem. Cik īsti te viņu ir, nemāku teikt. Re, kur pašlaik arī divi runcīši cītīgi izlaiza piena atliekas no grīdas bedrītes.

Parasti gan mēs ar Mari pļāpājam tepat virtuvē, sēžot pie balti noberzta koka galda, bet šoreiz saimniece mani aicina dziļāk. Izejam cauri garam, vēl tumšākam gaiteņim un nonākam tā sauktajā “goda istabā”. Tikai no tā “goda” gan te maz kas palicis. Viss ir tik vecs un nobružāts. Kaut cik labāk izskatās abas lielās gultas istabas tālākajā galā, kas nu vairs saskaras tikai ar pašiem galvgaļiem, bet vēl aizvien spītīgi lepojas ar baltām, augstām spilvenu grēdām. Daudz bēdīgākā stāvoklī ir kumode, kuru laikazobs dabūjis nogaršot tā pavairāk. Var nojaust, ka tā kādreiz piedzīvojusi krietni labākus laikus un glabājusi daudz vērtīgākas mantas nekā pašlaik. Visā telpā valda spēcīga dažādu zāļu tēju smarža, kas itin veiksmīgi sajaukusies ar terpentīnam raksturīgo aromātu. Bet mani tas netraucē.

Istabas vidū pie lielā galda, virs kura karājas veca petrolejas griestu lampa, kas pati droši vien aizmirsusi, cik tai gadu un kā ir, kad tajā iedegas liesmiņas, sēž Andrej-onkulis. Man liekas, ka viņš ir iesnaudies, jo rokas gurdi nolīcis uz izklātās svaigās avīzes, un, pilnīgi aizmirstas,

blakus guļ brilles ar vienu kājiņu un iesprāgušu stiklu. Cik reižu esmu piesolījusi viņam atvest no pilsētas jaunās, bet viņš tikai atmet ar roku un nosaka: viņa mūžam pietikšot ar šīm pašām.

– Mosties nu, vecais, dakteris atnācis! – klusumu pārtrauc Mare.

Večuks paceļ galvu, un smaids jūtami izlīdzina grumbas ap viņa iekritušo muti un vaigiem. Man sirdī sāpīgi ieduras, jo pa šo vienu nedēļu, kamēr manis nebija, viņa skatiens ir vēl vairāk paspējis apdzist.

– Labdien, Andrejonkul, – es saku daudz klusāk nekā Mare, slikti slēpjot savu žēlumu.

Viņš ievēl elpu, un no krūtīm izlaužas tik skaļš čikstiens, ka nemaz nav nepieciešams fonendoskops, lai pateiktu, kas notiek vecīša sabrukušajās plaušās.

Apsēžos blakus, uzlieku savu nepiedienīgi gludo roku uz viņa kalsnās delnas un diezgan muļķīgi iesāku:

– Nu, kā tad mēs jūtamies?

Andreja krūtis iečīkstas daudz priecīgāk nekā pirms brīža.

– Ko tu, meitiņ, mums abiem tā jušana gan nebūs līdzīga. Tu jau redzi, ka man tāls ceļš priekšā, bet tev acīs spoži mirdz zemes saulīte.

Es mazliet sakautrējos, bet tikai mazliet, un mēģinu turpināt, nezaudējot uzsākto aizbildniecisko ārsta toni:

– Tā nesaki vis, Andrejonkul. Vai tad tik slikti ir? Nedzīvojam jau alu laikmetā. Vai tad tu mūsdienu ārstiem nemaz netici? Tas nav pareizi. Tev jāsaņemamas un jāatbrauc uz slimnīcu. Tur arī tiksīm skaidrībā. Izmeklēsim tevi, atradīsim īsto vainu, – runāju pēc iespējas ātri un noteikti, lai tikai viņam neļautu ko iebilst. Tā turpinu

labu brīdi, stāstot, cik tas viss viegli un vienkārši. Tā – mazliet pārstēties, sadzerties zāles un vitamīnus, lai rodas jauns spēks, lai var atkal izturēt vasaru ar tās lielajiem darbiem.

Bet Andreja acīs guļ tikai tāds rāms klusums. Esmu tik daudz pierunājusi, ka gandrīz jau pati sāku ticēt visam, ko teicu, un nemaz nemanu, cik smieklīgs un vientuļš izklausās mans monologs. Bet, kad aptveru, ir jau par vēlu, jo tas nekādi nav nobeidzams. Vārdi tikai nāk un nāk un, neko nepanākuši, krīt zemē uz nodilušajiem, gadiem nekrāsotajiem grīdas dēļiem. Viņi turpina klusēt abi, arī Mare, un es sāku svīst.

Jūtot manu apjukumu, Andrejs pirmais nāk palīgā.

– Labi jau labi, meit, tu visu saki pareizi. Kas zina, varbūt tiešām jaunnedēļ jānobrauc uz to slimnīcu, – viņš atkal sausi iekāsējas, tomēr turpina. – Man pašam arī liekas, ka kāda drupe noderētu. Dienā jau vēl nekas – saulīte spīd un Mare ar' tepat šaudās, bet naktīs gan grūti. Miegš nenāk, un tikai tas klepus. Tas mani pavisam nobeidzis, – viņš vēlreiz mīļi paskatās uz mani un tad lēni griežas pret sievu:

– Vai ne, večiņ, tev tak arī grūti, ka es visu nakti te reju kā tāds vecs ķēdes suns.

Kamēr Andrejs runā, esmu paspējusi savākt kopā visas atlikušās pašcieņas druskas un ātri noberu:

– Nu tad norunāts, Juris pirmdien atkal brauks uz pilsētu un tevi ar prieku paķers līdzī. Un arī pagaidīs, kamēr mēs tur tiksim ar visu skaidrībā.

– Uh, – es atviegloti nopūšos, kad abas ar Mari atkal esam ārā. Mani žēlodama, saule pielej pilnas acis ar zeltainu miglu, un tas labi palīdz.

– Gribi redzēt manu jauno bullēnu? – arī Mare cenšas izkļiedēt neveiklo brīdi un silti apmet man roku ap pleciem. Es tūlīt esmu ar mieru.

Ejam abas uz kūti un pašā takas galā satiekam Džeinu, pareizāk sakot, atduramies pret viņas satraukto pēcpusi. Suns izskatās galīgi izmisis. Aste ievilkta starp kājām, mugurā spurains kūkums, bet lielās ausis tik cieši pieglaustas galvai, ka ne samanīt. Pretī Džeinai uz takas kā pieminekļis stāv viens no Mares pusaugu sivēniem. Tāds dūšīgs un kareivīgs, kantaino šņukuru droši izslējis. Tiklīdz mana bailīgā kuce mēģina virzīties sānis, cūka, skaļi rukšņot, nogriež tai jebkuru iespēju tikt garām.

Man no šā skata uznāk tāda smieklu lēkme, ka gandrīz ieveļos ziemciešu dobē. Smejas arī Mare un dodas glābt manu Džeinu, bet tā smalki, lai vēl vairāk nepazemotu jau tā izmisušo suni. Varonīgā cūka dabū ar smalku rīkstīti pa tuklo dibenu, kviekdama atstāj iekarotās pozīcijas un iebēg plaši atvērtajās šķūņa durvīs.

Tomēr, neskatoties uz Mares izcilo takta izjūtu, Džeinai diena ir stipri vien sabojāta. Viņa vairs neskrien mums pa priekšu, bet uzmanīgi lavās aizmugurē, lūkodamās, vai no stūra neizlīdīs vēl kāds briesmonis.

Kūts ir Mares īstā valstība, te viņa nevienam citam neļauj rīkoties. Šeit valda stingra kārtība – katram lopam un katrai lietai ir sava noteikta vieta. Grīda sausa un nokaisīta ar čabošiem salmiem. Lopi, tikko pabaroti, lēnīgi gremo un mums pārāk nepievērš uzmanību. Tūlīt pamanu, ka siltākajā kūts stūrītī ir uztaisīts jauns aizgaldiņš, vēl gluži balts, ar smaržīgām sveķu pilītēm noklāts. No tā uz mani lūkojās divas spoži melnas acis.

– Ā, redz, kāds tu esi, jaundzimušais, nu paskat, cik brašs! Kājās stāvi un nemaz no manis nebaudies!

Spalva jaunajam telēnam vēl mikla un vietām saķepusi. Laikam Mare nav ļāvusi govij viņu tā kārtīgi nolaižīt, baidīdamās, ka jaunulis tūlīt nelien pie pupa.

Noglaudu purnu, tas ir tik zīdains. Tūlīt no mutes izšaujas gara, pelēka mēle un veikli ierauj manu roku. Var redzēt, ka teļš ir stāvā sajūsmā par jauno zīžamo. Kājas iepletis, lai lielāks atbalsta laukums, ņemas zīst. Kļūstu tramīga. Ja tā ļaušos, ātri vien visa tikšu iesūkta miklajā mutē. Lopa acis labsajūtā pieveras un no platajām nāsīm garo karsta elpa.

– Nu, nu, trakais, rimsties, nokodīsi vēl mūsu dakterei roku, ar ko tad lai šī vēlāk operē, – Mare metas man palīgos, un es atkal esmu neziņā, vai viņa smejas par mani, vai cenšas paglābt no uzmācīgā radījuma.

Slaucīdama miklo plaukstu gar biksēm, es atzinīgi izsakos par jauno bullēnu un klausos, kā Mare grib mani pārliecināt, lai arī es ņemu govi.

– Kas nu tā par māju, kas par saimniecību, ja nav savas piena lāsītes. Un kur tad vēl tie mēsli, pati redzēsi, kā citu gadu rozes augs griezdamās, – viņa turpina savu dedzīgo runu un tajā pašā laikā lej man kanniņā pusdienas slaukuma pienu.

Es jau no pieredzes zinu, ka viņa labi māk pārliecināt, un vienu brīdi man sirdī iezogas šaubas: – Varbūt varētu pamēģināt...

Bet tad es atceros, ka jaunnedēļ pie mums ieradīsies tas aunu bars, un man pāriet jebkura vēlēšanās pēc govs.

Apkaunotā Džeina sēž uz kūts sliekšņa un izliekas, ka viņai te viss pierasts un saprotams, bet tālāk par sliekšni

iet baidās. Ir nu gan mana kuce liela trusene. Interesanti, ko viņa teiks par auniem.

Man jau vairs nav atlikušas pārāk lielas cerības no tā suņa iztaisīt krietnu aitu ganu. Ar nožēlu skatos uz savu kuci un dzeru Mares pasniegto pienu.

– Būs jau labi, – beigās saku, noslauku piena ūsas un atvados no Mares. Var manīt, ka Džeinai tas pa prātam, viņa ir gatava gājēja.

– Tātad norunāts par to pirmdienu, – es atgādinu, un mēs ejam mājās ar vēl lielāku likumu, nekā šurp nākot. Tikai manu soli lēnāku dara pilnā piena kannā, kas pat caur biksēm patīkami silda stilbu.

Taciņa ved vispirms uz upi, tad gar tās malu atkal augšup uz mūsmājām. Patiesībā cauri lielajai pļavai iet nemaz nav tik viegli, ceļā daudz šķēršļu – ciņi, bedres, pērnās zāles puduri, ko Mares govīs nav nograuzušas, diezgan apsūnojušu akmeņu un žagaru čupu. Jā, pļava nav nekāda labā, bet ko gan var gribēt no diviem vecīšiem, kuriem spēka palicis tik maz, palīgu nav, bet saimniecība paliela. Laipoju pāri pļavai, sargāju piena kannu un domāju par dzīvi. Suns jau ir gabalā, asti vien redz pavīdam drīz te, drīz tur.

Sirds man tomēr smaga. Visvairāk nospiež konflikts ar tēvu. Nē, es nedrīkstu neko nožēlot. Viss ir izlemts, atpakaļceļa nav. Juris ir pametis savu darbu un atbraucis man līdzi, jo es taču tā vēlējos, un viņš reti kad ir spējīgs man iebilst. Kā tēvs nesaprot, ka es gribu dzīvot pati ar savu galvu un spēku. Pati saprast, pati iemācīties. Man nevajag nedz viņu, nedz viņa kliniku un mūžīgo stumdišanu. Es to visu esmu atēdusies līdz kaklam, sākot jau no paša pirmā kursa, kad nevienu eksāmenu nevarēju

nolikt, nedzirdot aiz muguras pabailīgos čukstus “Vai tā ir profesora Vīksnas meita? Redzi, kā viņa iet tēva pēdās.”

Nekādās tēva pēdās es neēju, es eju pati ar savām kājām un minu pati savās pēdās. Galīgi satraukusies, aizķeros aiz kārtējā ciņa un gandrīz vai izleju Mares doto pienu.

Un kā viņš smējās, kad mēs abi ar Juri stāstījām, kā dzīvosim laukos un turēsim aunus, lai arī Jurim būtu sava nodarbošanās. Kad smieklī, kas man jau sāka izklausīties pēc histērijas, bija rimušies, tēvs iegāja savā kabinetā, pielēja gandrīz pusi alus glāzes ar konjaku un izmeta vienā elpas vilcienā. Es kaut ko tādu neatceros pat no bērnības, kad mūsu mājās tika samērā bieži rīkotas viesības. Varēja redzēt, ka viņš, nepieradis dzert, ātri apreiba.

Un tad viņš sāka kliegt, un no viņa cieņas un savaldības nekas vairs nepalika pāri. Es pat negribu vairs atcerēties visus tos šausmīgos vārdus, ko viņš izkiedza. Protams, savu daļu dabūja arī Jurijs – kaut ko par “lupatu” un vīrišķības trūkumu, un man pat liekas, ka tēvs nolaidās tik zemu, ka “pabāza Juri arī zem manas tupeles”.

Bet visvairāk dabūju es – nu pilnīgi visu, ko sirds vēlas, – par nepateicību, iedomību, aprobežotību un stulbumu, un arī par to, ka manis dēļ mamma dzemdībās nomirusi.

Kopš tā vakara mēs vairs neesam sarunājušies. Viss notika klusējot, viņš pat lāgā ardievas nepateica. Tikai drūmi skatījās, kā mēs stiepjām smagos čemodānus un saiņus un kā Džeina mīcās pa vidu un sajauc mūsu mantas vienā trakā jūklī. Justīni gan viņš noskūpstīja, tā jau vienmēr bijusi viņa mīļā meitiņa. Es laikam šajā ziņā pat esmu greizsirdīga uz bērnu. Man tiešām visu bērnību bija

sajūta, ka viņš mani nemīl, un tas viss – māmiņas dēļ. Bet varbūt es maldos. Nav iespējams, ka viņš, ārsts būdams, varētu domāt tādas aplamības.

Man bija tik smagi ap sirdi, ka, lai kaut cik nomierinātos, apstājos un pacēlu skatienu uz augšu. Kā viss pēkšņi bija mainījies – debesu zilums nobālējis, gar pamali vācās kopā aizdomīgi mākoņu lēveri, un cīrulis arī vairs nebija manāms. Vienīgais gaišais punkts – Džeinas aste jau gandrīz pie upes. Es saņēmos un sāku sevi vēlreiz mierināt:

– Nē, es tā nedrīkstu domāt, man ir tiesības pašai lemt par savu un savas ģimenes dzīvi. Kāpēc es šaubos, mēs taču simtiem reižu esam visu pārrunājuši, pārsprieduši un nolēmuši dzīvot šeit. Es strādāšu lauku slimnīcā, kaut arī mazā un vienkāršā, toties pati ar savu vārdu, bez tēva aizmugures un palīdzības. Juris rūpēsies par mūsu saimniecību. Viņš apgalvo, ka tas būšot pat interesanti un ka viņš bez īpašas nožēlas pametot pilsētu, savu biroju, projektus un rasējamo dēli. Bet Justīne vispār ir sajūsmā par mūsu māju, gaidāmajiem auniem un jauno skolu.

Un tomēr es esmu izmisusi un ļoti baidos.

Neesmu manījusi, kā atsāku ceļu, un attopos, kad taka apraujas pie pašas upes un man sejā vējš iepūš tās dzestrumu. Tas palīdz, un rūgtās domas atkal ieraujas dziļāk. Vējš maigi, gluži kā tēvs bērībā, sabužina manus matus un vienā mirkli izžāvē acis, kas jau gribēja raudāt. Tagad es daudz skaidrāk ieraugu, cik ļoti upe ir sajūsmā par pavasari. Tās skrējiens tik straujš un cerību pilns, pat balss kļuvusi daudz skaļāka. Upe čurkst, šalc un burbuļo, veikli apiedama katru vismazāko ceļā nostājušos šķērslī.

Ūdenszāles gluži kā zaļi mati izlokās līdzī straumes deļai. Man tas ļoti patīk, un, liekas, kucei arī. Tā mēs abas stāvam un baudām upes trako skrējienu, un mani pārņem nepārvarama vēlēšanās ieiet upē. Šajā brīdī vēlēšanās kļūst noteicošā. Rodas sajūta – ja es to izdarīšu, ja pārvarēšu sava siltā ķermeņa pretestību, viss būs kārtībā, visu pārējo arī sasniegšu. Vispār jau es saprotu, ka tā rīkoties nevajag, ka tas ir neprātīgi un bērnišķīgi, bet pēkšņā vēlme ir pārāka par saprāta balsi. Arī suns to jūt, jo smilkstēdams ceļas pakāļkājās, it kā gribēdams mani apturēt. Bet es jau esmu izlēmusi. Tās būs manas kristības. Un šī doma man piešķir pēdējo drosmes pilienu.

Novelku drēbes, pilnīgi visas. Liekas, vējš to tikai ir gaidījis. Kā iemīlējies tas tūlīt apķeras man apkārt un uzdzien pirmo drebuļu vilni.

Ātri, lai nepārdomātu, lai tikai nesāktu šaubīties, iebrienu ūdenī. Ak Kungs, cik tas ir auksts! Rodas sajūta: ja vēl mirkli nekustēšos, turpat arī sastingšu. Man aiz muguras diezgan izmisīgi rej Džeina, nu gluži kā tēvs tajā pēdējā vakarā. Kājas līdz ceļiem vairs nejūtu. Es atskatos, suns arī ielīdis ūdenī, un dzidrajā straumē viņa kājas krāsojas sārtas. Aukstums, kaut stāvu tikai līdz ceļiem, diezgan strauji kāpj uz augšu. Ir jālec, kavēties vairs nedrīkst, nekad nedrīkst aizlaist aukstumu līdz sirdij. Un tad es lecu. Aukstais upes klēpis atveras un aprij mani visu. Neko vairs nejūtu, nekā arī nav, pat elpas. Un tad kā klājš protests pret notiekošo mans pašas ķermenis katapultējas, un es izlidoju krastā. Gaiss ielaužas manās krūtīs līdz pašām plaušu saknēm, un es kliezdu. Cik sen es neesmu tā kliegusi! Tā no visas sirds, no visa spēka. Nekā cita nav šajā pasaulē – tikai mans kliedziens.

Miesa deg, tūkstošiem sīku adatiņu kapā ādu, un tas ir ļoti labi, citādi āda var pārsprāgt no aukstuma.

Laikam kliedziens ir uzskrējis debesīs tik augstu, ka es to vairs nedzirdu. Tas aizrauj līdzī visu manu smagumu un nedrošību. Tā ir pareizi, jo debesīs ir tik daudz vietas, tās pietiek visiem, arī manam kliedzienam. Suns joprojām stāv ūdenī, un viņa acīs ir šausmas. Es mazliet nokaunos, mīļi pasaucu Džeinu, bet vēl nesteidzos ģērbties. Es gribu nostiprināt jauno sajūtu, pārbaudīt, vai tā ir droša, vai atkal neaizbēgs no manis.

Pāri pļavai, tieši pretī tai vietai, kur atrodamies, varu saskatīt mūsu māju. Man tā vienmēr ir patikusī, koku ieskauda, redz tikai mazliet uzkumpušo jumtu. Kūts gan tāda pašvaka, bet gan jau mēs ar Juri kaut ko izdomāsim, priekšā taču vēl visa garā vasara, mēs esam jauni, un Juste arī ir paspējusi paaugties.

– Būs labi, – es nez kuro reizi sev atkārtoju, – dzīvot ir labi, dzīvot ir tik dabiski.

Laikam šodien pirmo reizi mūžā sajūtu, cik ļoti esmu piederīga šai zaļajai planētai. Man liekas, ka pēc lēciena upē ir pazudusi robeža starp manu degošo miesu, vēja pilno gaisu, zaļo zemi un bezgalību virs galvas. Pasaule ir pārvērtusies, kļuvusi spilgtāka, skaļāka un tuvāka.

“To es noteikti šovakar izstāstīšu Jurim,” nolemju, tad meklēju un velku mugurā izmētātās drēbes, un mans ķermenis ir pateicīgs par siltumu.

Notupjos, saņemu plaukstās Džeinas galvu, viņa pat nepretojas. Laikam taču saprot, cik man tas svarīgi un ko es gribu viņai teikt.

Kad viss norimis un savākts, mēs abas, tādas tīras un vieglas, kāpjām kalnā uz mājām. Kājas pašas tek, un es

esmu gatava skrieties ar Džeinu, ja tikai nebūtu jāsargā tā piena kanna.

Pusceļā vēlreiz apstājos un atskatos uz upi. Patiešām var redzēt, kā tā aiznes manu nedrošību un nemieru uz jūru, bet jūra ir stipra. Tai mans nemiers ir nieks, pat īsti nepamanīs, tikai sakuls baltās putās.

Kad atsāku ceļu, taka vairs nav tukša, jo pretī skrien Juste, bet aiz viņas, daudz apdomīgāks, nosvērts un cieņīgs, nu īsts zemnieks, soļo Juris.

Un tad Džeinai beidzot apnīk viss šā mirkļa svarīgums un mani dīvainie rituāli. Viņa spalgi ierejas un kā kucēns aizdrāžas pretī saviem un maniem mīļajiem cilvēkiem.